

Nr 439.

Av herr Widén m. fl., om ändrade regler för beskattning av skogsinkomster i samband med vissa markupplåtelser.

Ärligen tagas mycket stora arealer skogsmark i anspråk för obegränsad tid för framdragande av elektriska ledningar, vattenuppdämningar och anläggande av vägar. Härvid försäljer fastighetsägaren i regel icke den mark, som tages i anspråk för nämnda ändamål (och kan i regel icke heller göra detta). I stället upplåtes nyttjanderätt eller servitutsrätt till fastigheten för obegränsad tid mot engångsersättning. Den skog, som finnes å för ifrågavarande ändamål ianspråktagna markområden, avyttras i allmänhet av fastighetsägaren i form av endera upplåtelse av avverkningsrätt eller leveransvirke. Medan beskattningsfrågan för nämnda engångsersättningar kan sägas ha fått en rimlig lösning vid 1946 års riksdag, träffas intäkterna genom avyttring av nämnda skogsprodukter alltjämt av en orimligt hård beskattning.

I punkt 4 av anvisningarna till 35 § kommunalskattelagen stadgas i fråga om sagda engångsersättningar följande:

»Lika med avyttring av fast egendom skall anses upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt till fastighet för obegränsad tid mot engångsersättning, vilken därvid är att betrakta som köpeskilling (jfr punkt 5 andra meningen av anvisningarna till 21 §). Avyttringen skall i sådant fall anses hava omfattat så stor del av fastigheten som ersättningsbeloppet utgör av fastighetens hela värde vid tiden för upplåtelsen. Därest förutsättningar därför i övrigt föreligga skall alltså i dylikt fall skattepliktig realisationsvinst respektive avdragsgill realisationsförlust anses hava uppkommit.»

Anledningen till införandet av dessa bestämmelser var att upplåtelsen i realiteten ansågs vara att jämställa med en avhändelse av en viss del av fastigheten.

Reduktion av den enligt ovannämnda bestämmelser framräknade realisationsvinsten förekommer på så sätt, att allenast 75, 50 resp. 25 % av den samma upptagas till beskattning om ifrågavarande fastighet innehafts 7 år men mindre än 8 år, 8 år men mindre än 9 år resp. 9 år men mindre än 10 år. Slutligen kan vinsten helt undantagas från beskattning enligt bestämmelserna i 4 mom. 35 § kommunalskattelagen, vari stadgas följande:

»Vinst, som uppkommit genom att fast eller lös egendom tagits i anspråk genom expropriation eller liknande förfarande eller eljest avyttrats under sådana förhållanden, att tvångsförsäljning som nyss sagts måste anses vara för handen, är icke i något fall att anse som skattepliktig rea-

lisationsvinst, dock att skatteplikt enligt eljest gällande regler föreligger därest det skäligen kan antagas, att avyttringen skulle ägt rum även om tvång icke förelegat. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning beträffande realisationsvinst vid upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt till fastighet för obegränsad tid mot engångsersättning.»

I fråga om ersättningar för avyttring av här ifrågavarande skog är beskattningsläget följande. All intäkt genom avyttring av skogen utgör skattepliktig intäkt av jordbruksfastighet eller av annan fastighet och detta oavsett vilken form avyttringen än har och vare sig skogen avyttras till den, som tager skogsmarken i anspråk för här ifrågavarande ändamål, eller till annan. Har skogen avyttrats från jordbruksfastighet, kan fastighetsägaren erhålla avdrag för värdeminskning av skog från nämnda intäkt. Har avyttringen i stället skett från annan fastighet (vilket förekommer endast undantagsvis), kan emellertid dylikt avdrag icke medgivas enligt nu gällande bestämmelser. I de fall då avdrag för värdeminskning av skog medgives, bli dessa avdrag i allmänhet rätt obetydliga i förhållande till storleken av de köpeskillingar, som erhållas för de i öppna marknaden försålda skogsprodukterna, som måst avyttras till följd av nämnda ianspråktaganden av mark. Här skola icke i detalj kommenteras de bestämmelser, som leda till dessa förhållandevis låga avdrag, utan endast konstateras, att den främsta orsaken härtill är att ingångsvärdena för skog för ifrågavarande fastighetsägare merendels äro förhållandevis låga. Hade i stället avdrag från ifrågavarande intäkt beräknats som om ersättningen för den avyttrade skogen jämställts med intäkt genom avyttring av marken, hade avdraget i de flesta fall enligt den mest använda s. k. virkesförrådsmetoden uppgått till intäktens storlek och allenast i fall av ökning av virkesförrådet å ifrågavarande markområde ej fullt uppgått till samma belopp. Resultatet hade då blivit det, att nettoinkomst av skogsbruk i allmänhet icke uppstätt, och då dylik nettoinkomst förekommit, hade den avsett allenast tillväxten av det för ägaren gällande virkesförrådet.

Fråga är då om ett dylikt beskattningsresultat enligt gällande och i allmänhet tillämpade bestämmelser är rimligt och står i överensstämmelse med den princip, som ligger till grund för beskattningen av inkomst av skogsbruk i de fall att markens produktionsförmåga för alltid avhändes fastighetsägaren eller med andra ord för beskattning av inkomst genom avyttring av växande skog i samband med avyttring av marken. Som inledningsvis anförts tagas här ifrågavarande markområden i anspråk på så sätt, att markägaren behåller äganderätten till marken och att nyttjanderätt eller servitutsrätt för obegränsad tid upplåtes för tillgodoseende av här ifrågavarande ändamål. Skogsproduktion kan icke förekomma på vattenuppdämda områden eller å områden, som tagas i anspråk för väg. I skogsgator får viss tillväxt av skog ske. Denna skogsproduktion är

emellertid i allmänhet helt värdelös ur ekonomisk synpunkt, och skulle något obetydligt värde så småningom uppstå, inträffar detta icke förrän så pass lång tid efter kalhuggningen, att ifrågavarande fastighetsägare vid det laget i allmänhet icke längre är ägare av fastigheten. *Fastighetsägaren är således i samma situation ur skogsproduktionssynpunkt som om han avhände sig äganrätten till ifrågavarande mark. Han bör då icke komma i sämre beskattningsläge av den anledningen, att förfarandet vid ianspråktagandet av mark för här ifrågavarande ändamål i allmänhet är sådant, att han icke kan överlåta marken tillsammans med skogen.* Enligt nu gällande beskattningsbestämmelser kommer här ifrågavarande missgynnade fastighetsägare i sämre ställning dels i förhållande till dem, som frivilligt avyttra hela sin fastighet med växande skog, dels ock i förhållande till dem, som inom ramen för nuvarande bestämmelser kunna påfordra att fastigheten i dess helhet inlöses till följd av nämnda ianspråktaganden. Beskattningsresultatet enligt nu gällande bestämmelser kan därför icke sägas stå i överensstämmelse med vad som får anses vara en grundläggande princip vid beskattning av inkomst av skogsbruk i de fall att markens produktionsförmåga för alltid avhändes fastighetsägaren.

Nämnda beskattningsresultat får dessutom anses vara orimligt ur den synpunkten, att vederbörande markägare icke frivilligt utan under tvång försättas i ett sådant läge, att de få sin areal skogbärande mark minskad.

Av det anförda framgår sammanfattningsvis att beskattningsläget skulle bliva rättvist och i överensstämmelse med grunderna för beskattning av i sak samma slags inkomst av skogsbruk, därest vederbörande fastighetsägare finge anse ersättning för skog, som måst avverkas till följd av här ifrågavarande ianspråktaganden av mark, såsom avyttrad i samband med avyttring av ifrågavarande mark. Fastighetsägaren skulle således icke komma i någon förmånsställning gentemot andra skogsägare. Han skulle allenast få sin beskattning ordnad efter samma grunder för i realiteten samma slags inkomst.

På samma sätt som för de här ifrågavarande ersättningarna bör värdet vid markägarens eget tillgodogörande av ifrågavarande skog behandlas. Detta skulle då medföra den ändringen i vissa fall, när skogen begagnas till reparation, att värdet upptages såsom intäkt, varefter avdrag finge göras såväl för värdeminskning av skog som för samma värde för reparation. Denna ändring synes emellertid icke behöva medföra särskild reglering i lagtexten.

En ändring av här ifrågavarande beskattningsregler i enlighet med vad ovan föreslagits skulle behöva medföra vissa ändringar av teknisk natur i avdragsreglerna för värdeminskning av skog för här ifrågavarande markägare. Dessa ändringar skulle emellertid icke påverka 1954 års taxering. Förest taxeringsåret efter det, för vilket ovan föreslagen ändring genomförts,

skulle beröras. Det går därför att besluta här föreslagen ändring vid 1954 års riksdag och att besluta nödiga följdändringar vid 1955 års riksdag.

Anledning att motsätta sig föreslagen ändring ur teknisk taxeringspunkt finnes icke.

År 1946 beslöt riksdagen att lika med avyttring av fast egendom skulle anses upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt till fastighet för obegränsad tid mot engångsersättning, vilken därvid skulle vara att betrakta som köpeskilling (se punkt 4 av anvisningarna till 35 § kommunalskattelagen ovan). Det synes därför vara ett rikligt fullföljande av detta principbeslut att besluta, att ersättning för och värdet vid markägarens eget tillgodogörande av skog, som måst avverkas till följd av markens ianspråktagande för obegränsad tid för vattenuppdämning, framdragande av ledning eller anläggande av väg eller annat liknande ändamål, skall utgöra intäkt genom avyttring av växande skog i samband med avyttring av marken.

Enär här ifrågavarande markupplåtelser äro av mycket betydande omfattning och beskattningen enligt nuvarande bestämmelser verkar mycket hårt för berörda skattskyldiga, är en omedelbar ändring av bestämmelserna nödvändig. En ändring bör därför träda i kraft redan från och med 1954 års taxering.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta,

i första hand att lika med intäkt genom avyttring av växande skog i samband med avyttring av marken skall anses ersättning för och värdet vid markägarens eget tillgodogörande av skog, som måst avverkas till följd av markens ianspråktagande för obegränsad tid för vattenuppdämning, framdragande av ledning eller anläggande av väg eller annat liknande ändamål, att gälla från och med 1954 års taxering samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att de följdändringar i bestämmelserna om avdrag för värdeminskning av skog, som kunna finnas vara erforderliga till följd härav, måtte bli föremål för sådan snabb utredning, att förslag till ändrade bestämmelser i ämnet kan framläggas vid 1955 års riksdag att gälla från och med 1955 års taxering,

i andra hand att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att här ovan angivna förhållanden måtte bli föremål för sådan snabb utredning, att förslag till ändrade bestämmelser i ämnet kan framläggas vid 1955 års riksdag att gälla från och med 1955 års taxering.

Stockholm den 27 januari 1954.

A. Widén.

Henning Gustafsson
i Skellefteå.

Manne Ståhl.